

Критика на хуманизма от позиция на трансхуманизма

Човекът е временно изпълняващ длъжността венец на творението, твърдят трансхуманистите (и не само те). Еволюционно погледнато, смисълът на всеки животински вид е от него да произлезе някой следващ, по-висш. Смисълът от съществуването на маймуната е бил да произлезе от нея човекът; смисълът на човека - да произлезе онзи следващ, спрямо който ние ще сме в ролята на маймуни... "В търсене на бъдещия човек", Тера Фантастика 1/2003

1. Общ план за разгром на хуманизма чрез обкръжаване по десния фланг

"Човек - това звучи гордо", "Човекът е мярка за всички неща", "Негово величество човекът" и т.н. - това са общи лозунги на хуманизма. Проблемът е, че за да има стимул за еволюция (и още повече - автоеволюция!), човек трябва да звучи недостатъчно гордо. Или въобще да не звучи гордо. Защото ако човек е доволен от себе си, и ако няма външни предизвикателства, ако е преборил стихии на природата и обществото, той няма защо да си дава зор да се развива. Най-важен и незаменим стимул за автоеволюция е недоволството на човека от себе си, а следващ по сила стимул - съзнанието, че без промяна на себе си той не може да се пребори с някакви външни предизвикателства. (Забележка: маймуна също звучи гордо - за маймуната. Така че да не изпадаме в антропоцентризм. Той е разобличаван многократно във фантастиката, но най-красиво и най-мъдро - в "Голем XIV" от Лем. "Тъкмо най-човешкото най-малко подобава на човека" - казва Бол-Кунац в "Грозните лебеди" на Стругацки. Или, ако леко го побългарим: еволюцията на човека минава през борба с "човешината"...). Хуманизмът има за основа идеята за "естествените способности", дарби и качества на човека. Тоест смята се, че "по природа" човек е прекрасен, умен, хармоничен (а после е дошла културата, властта, църквата, науката, техниката и пр. и са го развалили; тази теза идва от Русо). Трудно е да се измисли по-голяма глупост от това.

Психофизиологическата истина е, че всичко естествено в човека - всички инстинкти, включително инстинктът за обучение - се свежда до маймуната с едно единствено изключение: езикът, втората сигнална система. А на основа на езика се изгражда всичко надмаймунско в човека, и то е изкуствено, културно. "Естествена" култура няма. Единствено оправдание за нелепите постулати на хуманизма е фактът, че идейните му основи са изградени много преди да се появят еволюционните науки и психологията, и затова сега им противоречат с такава сила. Културата надстроява наследените от маймуната инстинкти с най-различни модификатори, които са в голяма степен произволни. Тяхната функция е да заменят естествените, маймунски реакции с други. (Пример - безкрайно разнообразните хранителни и сексуални ритуали в различните култури.) При това колкото е по-висша културата, толкова модификаторите са по-сложни и толкова е по-вероятно да се получи "брак" при тяхната инсталация, т.е.

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

асоциално поведение, неврози и пр. Най-сложни модификатори трябва да се инсталират в индустриалните общества, защото засега те са с най-сложна социо- и техносфера. (При това според мен азиатската версия на индустриалната психика е по-съвършена от европейската, което личи най-малко от значително по-голямата устойчивост на тези общества, много по-ниската престъпност и пр.) Психолозите-хуманисти, особено т.нар. "фройдо-марксистите" (Франкфуртска школа), правилно посочиха като основна причина за неврозите на модерния човек репресивния характер на западната култура (или поне на нейната версия от първата половина на XX век). След което призоваха да се пристъпи към "хуманизация", тоест да се отслаби репресивността на културните модификатори. Само че: 1) репресивна е всяка култура, и 2) отслабването на модификаторите води до общ спад на способностите за самоконтрол.

(Социологическо отклонение. Едно от откритията на антрополозите е, че по правило психиката на елита е "по-примитивна" от тази на "поделитието". Това е вероятно защото поделитието е принудено да се самоограничава, да си изработи по-сложен самоконтрол, а властващите могат да си позволяват много повече и затова от поколение на поколение самоограничението им деградира. Това завършва с израждане на стария елит и идване на нов, по-"стегнат". На тази основа има много теории за ротацията на елитите, като особено ярък е случаят със смяната на династиите в Китай. С това е свързан и проблемът за разлагането на "народите-господари", изграждащи за нула време огромни военни империи и също толкова бързо деградиращи по-късно. Тук примери са империята на Чингиз хан, Асирия, Испания от XVI век, донякъде Рим. Ако Хитлер беше успял със своите завоевания, с немците като народ сигурно щеше да стане същото. Но днешният "златен милиард" и особено САЩ също са своего рода "народ-господар", като това свойство им е придадено не толкова вследствие някакви завоевания, колкото от рекламата и от приучването на все повече слоеве да живеят все по-"господарски". Неслучайно някои забелязват примитивизация на средната психика, вървяща заедно с повишаване на стандарта на живот и на апетитите. Към този въпрос ще се върна по-надолу в текста. И още един ефект, проявяващ се при социализмите от различен тип. Ако за "господар" се обяви не някаква класа, а държавата или гражданското общество като цяло, то тези колективни същности също тръгват да деградират. Показателен е краят на соцлагера, а също истеричното състояние на днешните европейски общества. Край на отклонението.)

2. Разгром на щастието

Хуманизмът - особено съвременният - твърди, че смисълът на човешкия живот е в щастието, и че човек трябва да се стреми към щастие (за себе си и за околните). Това е

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

много спорно и уязвимо твърдение. В исторически план, щастието се смята за достойна цел на живота съвсем отскоро - някъде от XVIII век (напр. в утопията на Ш. Фурие). Ренесансовият и античният хуманизъм не поставят такова ударение върху щастието: Одисей например бяга от острова на сирените, отказва се и от безсмъртието. Принципът на Джереми Бентам - "максимално количество щастие за максимален брой хора" - е от средата на XIX век. В новоевропейската култура се смята, че щастието зависи от материалните и социални условия на живот, тоест - чрез някакви реформи, забогатяване и пр. хората могат да станат по-щастливи. Само че това не е вярно. Щастието е въпрос не на икономика и политика, а на неврофизиология. Установено бе, че дългосрочният баланс на положителните и отрицателни емоции много слабо зависи от външните условия на живот. Причината е, че съществуват групи неврони, отговарящи за емоциите с различен знак, които ако не се възбуждат дълго време, прагът им на възбудимост пада. И тогава човек започва да зверее от най-малки дреболии (или обратното - да изпада в екстаз също от незначителни работи). Затова е абсолютно неправилно да се мъчим да ощастливяваме обществото чрез икономически, политически и социални реформи. Щом щастието е въпрос на неврофизиология, то трябва да се постига чрез неврофизиологични методи! (Икономическо отклонение. Английският икономист А. Осуалд установява, че степента на удовлетвореност на човек от живота и от работата му почти не зависи от доходите, и дори зависимостта е слабо отрицателна. Няма корелация и при международни сравнения на степента на удовлетвореност от работата. Филипинците например са по-доволни от англичани и японци, а израелските араби - по-доволни от израелските евреи, което лично аз никак не мога да си обясня. Българите се мотаеха някъде на предпоследните места в класациите по щастие. Край на икономическото отклонение.) Какви решения (транс- и дори антихуманни!) могат да се търсят тук? Да речем, контролер на "хардуерно" ниво за управление на емоциите, напр. чрез хипоталамуса. Според мен обаче същият ефект може да се постигне и с биологична обратна връзка - напр. човек да се обучава да променя волево спектъра на мозъчните си вълни. Интересен режим може да бъде "емоционалната гимнастика" - човек развърта "регулатора" на емоциите си до дупка в двете посоки, от което прагът на възбудимост на съответните центрове се вдига и човек става по-спокоен. Мога дори да допусна, че ако тази техника на емоционален контрол се разпространи, публичното показване на емоции ще се смята за нещо срамно, да речем като пикаенето на улицата. Проблемът тук е, че тези технологии вероятно ще могат да се ползват и за най-вулгарно "ощастливяване до дупка", тоест като чисти наркотици - аналози на слега на А. и Б. Стругацки. Това впрочем чисто формално е решение на задачата на Бентам - максимум щастие за максимум хора при минимум разход на труд, материал и енергия... Целият въпрос е, че при наличие на такива мощни ощастливяващи технологии "единственият начин да не деградира човек ще бъде той да се стреми не към щастие, а към нещо друго". А това значи радикален отказ от хедонизма като житейска философия. Този контрахедонизъм трябва да разглежда щастието просто като управляващ сигнал, обратна връзка за психиката, и нищо повече; съгласете се, че не е сериозно една система да поставя за свръхцел издуване до дупка на някакъв свой управляващ сигнал... Исторически този проблем вече възникна веднъж - при психоделичната революция през 60-те. Тогава бяха открити огромни възможности за въздействие върху психиката, които обаче, пречупени през призмата на масовия хедонизъм, се изродиха в най-вулгарно "щастие до дупка". Дори лидерите на психоделичната философия Лийри и

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

Р.А.Уилсън докрай останаха на хедонистична платформа ("ЛСД и сие ще направят хората щастливи!"), което в крайна сметка изяде главата на цялото движение. Алтернативата според мен би била да се излезе със социалдарвинистка платформа: "XYZ ще ви направи свръхконкурентоспособни" (напр. ще ви усили самоконтрола или мисленето в някакви аспекти).

3. Разгром на всестранно развитата хармонична личност

Повечето психолози отбелязват, че западният, европейски тип психика се отличава от азиатския по силно развитите си логически функции и ляво полукълбо, което обаче е за сметка на дясното, т.е. на емоциите и образните функции. (Това, разбира се, са усреднени наблюдения, по голям брой типични представители на културите.) Затова психолозите-хуманисти, ориентирани към идеала за всестранно развита личност, предлагат това да се компенсира с развитие и на дяснополукълбените функции. Интересно е обаче, че в новата история на Запада, в модерната епоха, значението на дясното полукълбо непрекъснато е растяло. (Твърдение на Даниел Х. Пинк.) Значи излиза, че диспропорцията към ляво полукълбо е възникнала някъде в началото на модерната европейска епоха (около XVII в.) и от тогава бавно намалява, самозаличава се. Тоест тя е свързана с прехода към индустриална фаза на цивилизация: по някаква историческа случайност в Западна Европа е възникнал психотип с активност, много рязко изместена към лявото полукълбо. И тъкмо този пределен дисбаланс (от гледна точка на другите култури) е направил европейците господари на света: нали цялата западна техносфера, т.е. базата на индустриалното и постиндустриалното общество, е "дело" на лявото полукълбо, на логиката, позитивната наука, инженерната мисъл и т.н. (Може да се твърди обобщено, че "всеки следващ, по-"прогресивен" исторически тип психика е по-неравновесен от предходните". Във всеки случай психиката на маймуната е къде-къде по-"хармонична" от тази на човека: животното просто е пределно приспособено от еволюцията към екологичната си ниша, а човешкият мозък е много млад и не е "доодялан" от биологичната еволюция, защото човек много бързо успява да се издигне над природната борба за съществуване.) Съществува общоизвестен неврофизиологичен факт: двете полукълба на мозъка се потискат едно друго и затова е даден момент само едното може да доминира. При това, според Б.Ф. Поршнев, речевите зони (в лявото полукълбо) в ранните етапи на човешката еволюция са имала като начална функция не друго, а потискането на сензомоториката, на инстинктивните "маймунски" действия, и чак по-късно от речта се развива логиката. В приложение към модерната епоха това значи, че усиляването на логиката "с неизбежност" е имало като обратен ефект потискане на сензомоториката и инстинктите. Социалните психолози отбелязват, че ранният буржоа, макар и печалбар, далеч не е бил хедонист и хуманист (за разлика от ренесансовия човек), а е имал типично "талибански" черти в ценностната система, вкл. крайна строгост, отказ от лукс, пестеливост, религиозен фанатизъм, вяра в предопределението, вместо в свободната воля. Проблемът е, че ако се "хармонизираме", усилявайки функциите на дясното полукълбо, ние неизбежно

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

отслабваме - по силата на взаимното потискане - функциите на лявото. А това значи, че в този процес човечеството ще става "все по-неадекватно спрямо създадената от самото него техносфера"! Проблемът се задълбочава от това, че дясното полукълбо се усилва и "на самотек", без специални мерки. Вероятно заслуга тук има експанзията на несимволните медии (радио, ТВ, кино и пр.). Ако се приеме хипотезата, че водещото полукълбо се импринтира в ранна детска възраст, то при по-дълго гледане на ТВ в тази възраст расте вероятността да се импринтира много силно дясно (и съответно - много слабо ляво) полукълбо. А това вече има отношение и към логиката, и към самоконтрола (= потискането на първосигналните импулси). В последно време се говори за т.нар. популационни синдроми, и по-точно за един от тях: в по-новите поколения расте бързо делът на хората с функционална несформираност на лобните дялове (и особено - на лявото полукълбо). Този растеж е толкова бърз, че е възможно след един век хората с такъв синдром да станат мнозинство. Естествено, това има силно отрицателно влияние върху психичната регулация: такива хора са избухливи, не могат да се контролират, склонни към наркомания, игромания и пр. Причините за това се търсят в генетични аномалии, но може да има влияние и промяната на информационните потоци в посока на сензомоторните информационни аспекти. Едно възможно решение на тези проблеми е да се търси или средство за реимпринтиране на силно ляво полукълбо (ако въобще е възможно - напр. под кетамин), или някакво устройство на база на вълнова психотехника. (Цъкваш ключето - и отместваш доминантата наляво; цъкваш обратно - и я отместваш надясно. Това може да бъде много полезно, тъй като човек ще решава всяка задача със сила по нужното полукълбо, или пък поред ще я атакува с двете полукълба.)

4. Разгром на идентичността

Идентичността е основно понятие в съвременната психология и означава убежденията и ценностите на човека, отговорите му на въпроса "Какъв съм аз?". Хуманизмът казва, че човек трябва да живее съгласно идентичността си, да я реализира; нейното потискане, независимо дали от обществото или от самата личност, се смята за вредно. Но според мен една от най-важните черти на бъдещия тип човек ще бъде способността му да се отказва от едни или други компоненти на идентичността си, "да се отказва от най-скъпото си" сравнително бързо и безболезнено. С. Переслегин въведе понятия за векторна и тензорна идентичност. Това значи, че нейният вид може да се променя в зависимост от гледната точка, на която застава личността. "На езика на обществото тензорната идентичност се описва с формулата: аз съм и това, и онова, и третото едновременно. Или: аз не мога да бъда описан във вашите термини. Или: моята проекция във вашето пространство на мислене може да се опише по различен начин в зависимост от това как съм се "завъртял" спрямо вас. Тъй като тензорната идентичност обявява въпроса "Какъв съм аз?" за до голяма степен безсмислен, тя задължително подразбира определение на ниво мисия ("За какво съм аз?")." (С. Переслегин, "За

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

възможните подходи към понятието "идентичност".) От "хуманистична" позиция човек с тензорна идентичност би изглеждал някакъв страшно мекотел, слабохарактерен и т.н., тъй като не защитава твърдата си идентичност, а само я мени заедно с гледната точка. Тоест това би изглеждало като ерозия и слабост на личността. Реално обаче това ще бъде доста по-богата личност, тъй като ще може да си самопроменя психичния базис по свое желание. Може да се мисли за поява на психотехнологии за смяна на идентичността (включително до психопрограмиране): в зависимост от модата - или от желанието на началника - човек да си инсталира ценности на комунист, или на либерал, или на националист, или на хуманист, или на трансхуманист. Естествено, това от позиция на настоящето изглежда като страшен регрес - при това от гледна точка и на левията ("Зомбират народа!"), и на десницата (руши се традиционният морал).

5. Авторазгром на светския морал

От кибернетична гледна точка светският морал е обществен регулатор, дошъл на смяна на религията (и по-"висш" от нея, тъй като може да регулира общества с по-високо ниво на сложност). Хуманизмът постулира освобождаване на човека от оковите на религията и идване на нейно място на "естествен" морал, който най-добре изразява природната същност на човека. Естествено, този морал нито е естествен, нито пък същността на модерния човек е природна (виж по-горе). Проблемът е, че в XX век светският морал също престана да си върши работата като регулатор в европейските култури, сякаш се "изхаби". Може дори да се каже, че той се е саморазгромил и няма защо ние тук да ритаме умрялото куче. Въпросът е дали да се мъчим да съживяваме умрелия морал или направо да търсим нов тип регулатор, неморален регулатор за следващата фаза на цивилизация? По принцип културните регулатори са подложени на ерозия от познанието. "Културата... представлява откритие, което за да действа, трябва да бъде скрито от своите създатели. ...Нейната парадоксалност е в това, че тя не може да устои пред познанието и се руши" (С. Лем, "ГОЛЕМ XIV"). Но това значи, че за да възродим силата на културата като регулатор, ние трябва перманентно да си затваряме очите пред всички повече или по-малко цинични изводи на хуманитарните науки. Може би дори ще трябва част от тези науки да бъдат изгубени. Но това не е конструктивно решение. Да не говорим, че освен хуманитарните науки има и хуманитарни технологии, от които се чакат решаващи пробиви към бъдещето. Ако пък конструираме цивилизация, в която хуманитарните технологии имат водеща роля и масово приложение, моралът, като частно проявление на културата, в сегашен вид просто не може да бъде сериозен регулатор. Алтернативата според мен е да се върви от културни към _технологични_ регулатори на поведението. Например да се изискват не определени ценности и идеология, а определен спектър на мозъчна активност. Дистанционен скенер за мозъчни вълни вече е създаден (с идея да се използва за оценка на силата на рекламата); тоест човек с такова устройство може да види спектъра на мозъчните вълни на събеседника, или на партньора си, или на подчинения

/ началника, и т.н. За "излъчване на агресивност" на публично място може дори да се предвижда глоба (както сега за пушене). Друга алтернатива за некултурен регулатор могат да дадат, колкото и странно да звучи, математиката и другите точни науки. Ако съдържанието на културата е виртуално, произволно, относително и т.н., то "съдържанието" на математическите формули и теореми е конкретно в смисъл, че не допуска произвол в тълкуването. По твърдения като "всички хора са равни" или "който не работи, не трябва да яде" може да се спори безкрайно, но по теоремата на Колмогоров-Арнолд-Мозер или уравнението на Кадомцев-Петвиашвили - не. В частност, някакъв сложен математически модел на развитие може да се превърне в надкултурна свръхценност. ("Ние искаме да построим обществото по теоремата на Колмогоров-Арнолд-Мозер!" - "А ние пък по уравнението на Кадомцев-Петвиашвили!" - "Да, ама вие не сте прави, защото..." - "А, не, ние сме единствено прави, а вие сте..." - и започват да се бият по коя теорема да си устроят живота. Това от днешна гледна точка е много смешно, но утре и вдругиден може хич да не е смешно...) Между другото, още преди половин век Ж.Пиаже е установил, че моралните и когнитивните способности се формират у детето по едно и също време, като при това когнитивните способности са водещи в процеса. Иначе казано, ако детето се научи на дадена възраст да решава уравнения, това може да го направи много по-"морално", отколкото ако изучава "закон Божи" по същото време. Аз не съм сигурен как този парадокс се възприема от хуманистичната педагогика и дали изобщо се възприема от нея...

6. Предизвикателства пред трансхуманизма

Според А.Тойнби, всяка нова цивилизация се ражда като отговор на някакво предизвикателство. Развитието нагоре е винаги принудено, а не защото на някого така му е харесало. Значи трябва да се запитаме: като отговор на какви предизвикателства може да възникне една трансхуманистична цивилизация? Ето един възможен списък.

1) Предизвикателството на техносферата. Човечеството успя да създаде техносфера, която става все по-сложна и неразбираема за "естественния" мозък. Нещо повече, развитието в момента навлиза във фаза, когато вече техносферата ще създава сама себе си, т.е. ще придобива все по-силни свойства на изкуствен интелект, и това ще я прави още по-сложна и неразбираема, отколкото е сега. По-горе казах, че техносферата е дело почти изцяло на лявополукълбените функции. Но човешкият мозък владее логиката, изчисленията, математиката много по-зле от "естествените" си функции (разпознаване на образи и контрол на сензомоториката); "левите" функции са много млади и неодялани от еволюцията, за разлика от десните. Следователно може и трябва да се мисли за изкуствено усилване именно на левите, логически, знаково-символни функции. По-горе споменах биологичната обратна връзка и реимпринтирането на доминантно ляво полукълбо - това е "слаб ляв трансхуманизъм". Силният ляв трансхуманизъм може да включва компютърни импланти, преки интерфейси мозък-машина, реформирание на левите мозъчни функции чрез биоинженерство. Идеята

е например човек да говори с кибернетичните устройства на техния естествен машинен език (напр. да програмира директно цифров процесор през невроинтерфейс), или пък да разчита моментно сложни принципни и структурни схеми, или дори да решава наум сложни математически задачи, напр. диференциални или интегрални уравнения.

(Забележка. Фундаменталната слабост на мозъка при символни операции е забелязана от футуролога А.Численко; той предполага, че по тази причина тя ще бъде делегирана на външни устройства. Според мен обаче по-удачен е вариантът с киборга: човек има вграден универсален небиологичен интерфейс за бърза работа със символни устройства, желателно - от произволен клас.)>br> 2) Предизвикателството на социосферата. Отслабващият светски морал в западната цивилизация все по-зле се справя с функциите си на регулатор - отчасти поради релативизацията на ценностите, но в още по-голяма степен поради "проклятието на народа-господар", губещ способности за самоконтрол. Връщането на религията на място на морала (както настояват консерваторите и фундаменталистите) е явен регрес, тъй като тя е още по-примитивен регулатор. Като едно възможно решение предположих идване на технически вместо морални регулатори на поведението, напр. самоконтрол и/или външен контрол на спектъра на мозъчна активност. Това ще означава усилване на потискащите функции в психиката, и отново за сметка на усилване на левия дял, който потиска десния. А контролът на психичната възбудимост може като обратна връзка да усилва и когнитивните функции на мозъка: нали в условия на афект когнитивната сложност на мисленето намалява, значи борбата с афекта ще увеличи средната когнитивна сложност.

3) Предизвикателствата на психосферата. Тук влизат различни явления: бавното влошаване на масовото образование, включително на висшето, популационните синдроми, най-опасен от които е функционалната несформираност на лобните дялове на мозъка, водещ до загуба на способности за самоконтрол. Тези предизвикателства според мен също изискват усилване на "левите" функции на мозъка, независимо дали с терапия, с неврологична обратна връзка, с вълнова психотехника или с технически импланти. И в трите изброени сфери на предизвикателство общ знаменател е нуждата от усилване на левите функции. Което обаче значи потискане на десните, емоционално-образните (ако не се направи някаква тотална реконструкция на мозъка). Може да наречем това "лява психотехническа революция". В коя част на света ще избухне тази революция? Според мен - там, където предизвикателствата са най-силни. Това почти сигурно няма да са най-развитите страни, тъй като те могат да дърпат достатъчно ресурси отвън, за да заглушат тези предизвикателства, без да ги разрешават радикално. (Например внасят мозъци, докато собствените им деградират, и успокояват свръхвъзбуденото си общество със скъпоструващи социални програми и още по-скъпоструващи полицейски мерки.) Докато в периферията тези проблеми са почти незаглушими с "хуманни" мерки. Например пред Латинска Америка стои със страшна сила предизвикателството на социосферата: традиционните регулатори не се справят, постоянно текат студени и горещи граждански войни, а пари за мащабни програми за борба с бедността и престъпността няма. Деградацията на населението, особено цветнокожото, чиято традиционна културна регулация е била разрушена от белите, е прекалено голяма, за да се преодолява по "хуманни" пътища; крайно остро стои въпросът за "психическа модернизация" на масите. След като културата не успява да стори това, може би някой от отчаяние ще повика неврофизиологията... (Възможен

Разгром на хуманизма

Написано от Иван Попов
Петък, 05 Март 2010 00:13

ход на операцията - получаването на помощи от държавата да се обвърже с някаква психокорекция. Естествено, от гледна точка на хуманизма това е крайно безчовечно...) Впрочем същото предизвикателство стои и с нашите цигани. Освен това у нас, а и в цяла Източна Европа, много остро се преживява предизвикателството на техносферата. Възможно е тук усилването на левите функции да започне под лозунга за свръхконкурентно обучение и изваждане на свръхконкурентни инженери и програмисти на западния пазар. Лозунгът на лявата психотехническа революция може да се изрази като "свръхмодернизация на съзнанието". Какво е свръхмодернизация, се вижда най-добре на примера на Япония. Японските политици, които вземат решение за радикална модернизация, в началото са били традиционалисти. И ходът на мислите им е бил горе-долу такъв: западняците са по-силни от нас и ни бият, искат да ни колонизират, значи за да се запазим, за да останем японци, трябва да се модернизираме като западняците, за да ги бием; тоест - трябва в някои аспекти да престанем да бъдем японци... Нещо такова подразбира и свръхмодернизацията на съзнанието: за да остане венец на творението, човек трябва да изгуби част от човешкото (в днешен смисъл). _"Човекът плюс" е едновременно и човек със знак минус_.

10-11.01.2004